

БОГ І БАТЬКІВЩИНА

НА-ВАРТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
В КАНАДІ

Рік I.

Листопад-Грудень 1949

Ч. 4-5

З М І С Т

1. Листопад.
2. Ю. Терн. Легенда про сумівський прапор.
3. Л. Гусин. 359.
4. П. Хмурий. Бомби і міни.
5. Тим, що відійшли від нас...

ЧИТАЙТЕ

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

ПОШИРЮЙТЕ

„ Н А В А Р Т І ”

- „НА ВАРТІ” присвячений виключно справам молоді.
- „НА ВАРТІ” допомагає молоді зберегти її національне обличчя.
- „НА ВАРТІ” стоїть у боротьбі проти комуністичної п'ятої колони, боронячи інтереси Канади.
- „НА ВАРТІ” кличе молодь під прапор Христа і стоїть на сторожі наших християнських традицій.
- „НА ВАРТІ” інформує про життя української молоді в Канаді і закордоном.

ВІД РЕДАКЦІ

З незалежних від нас причин це число виходить зі спізненням, і при тому, як число 4-5 (за листопад і грудень ц. р.). Натомість чергове число за січень 1950 р. вийде на початку січня у збільшеному об'ємі.

- Читайте й передплачуйте ●
- УКРАЇНЕЦЬ-ЧАС**

з'єдинений український незалежний тижневик в Європі.
Набувайте в українських книгарнях,
кольпортерів, або в представника
на Канаду:

Р. СНАРУДСЗАК
39 Albany Ave, Toronto Ont.

НАВАРТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ

РІК I.

ЛИСТОПАД - ГРУДЕНЬ 1949

Ч. 4—5

ЛИСТОПАД

(ДУМКИ УЧАСНИКА ПРО ЛИСТОПADOVИЙ ЗРИВ)

У сучасному найважчому лихолітті нації, — у черговій історії визвольних змагань і переломовій хвилі, пам'ять Листопадового Зриву об'являє нас цілою душею сприйняти його вирішальне значення, — його невідхильний наказ до виконання Листопадового заповіту.

Головне значення 1. листопада не зводиться до самого акту збройного повстання у Львові, до його військових дій та до кривавих боїв за столицю. Основне значення Листопадового Чину лежить в перемозі політичної совісті віками поневоленої нації. Значення Листопадового Чину лежить у чинному вияві горстки „очайдушної” молоді, гарячого прагнення волі, у вияві ірраціональної віри у невідхильний закон найвищої жертви за волю, та непохитної віри в сили пробудженої в боротьбі нації. Саме цей ідейний порив став джерелом національної сили і угольним каменем її відродження.

Для вірної оцінки Листопадового Чину треба відтворити тодішній рівень політичного розвитку та державницької думки Галицької України, як передумови й оправдання Листопадового Зриву. Оцінка ця створює доволі непотішну картину. При доволі високій національній свідомості ідея вільної української держави не досягла ще в той час повної кристалізації, а навіть тодішній політичний провід оцінював здійснення цього ідеалу в неясній будучності, — як завершення послідовного розвитку нації та за умовами політичної кон'юнктури.

Силою політичних обставин, накинена українському проводові проавстрійська орієнтація і обмеження політичної програми до вимоги національно-політичної рівноправності в межах виділеної Східньої Галичини, як коронного краю австрійської монархії, (при крайній безперспективності цієї концепції) викликала велику дезорієнтацію проводу і в своїх наслідках

погрожувала заломанням самостійницьких стремлень народу.

Така була в цей, вирішальний для нації момент важка дійсність, таке слабе оправдання Листопадового Зриву.

На щастя на цьому тривожному горизонті зродилася у Львові вірадна зоря надії: Українська тайна військова організація, яка в почутті святого обов'язку рятування національного ідеалу, сміливим рішенням збройної боротьби, спрямувала українську політичну думку — на нові шляхи!

У сірому світанку пам'ятного 1. листопада залопотіли українські державні прапори на львівському ратуші і соймі і ціла столиця найшлася в українських руках, — а о 7 год. ранку сот. Вітовський, як командант голосив голові УНРади Д-р К. Левицькому, що українське військо зайняло місто в порядку і обсадило всі важливі пости.

Радісне і могутнє враження, яке викликав на ціле українське населення цей несподіваний збройний чин 1. листопада — було рівночасно виявом пробудження національної гідності.

Та вслід за блискучим і над сподівання удачним військовим переворотом, прийшли дні важких змагань, безперервної вуличної боротьби, безграничної напруги і посвяти листопадових лицарів. Йшов жорстокий змаг зі змінним щастям. Сили і спротив ворога росли з кожним днем, через включення у вир боротьби всього ненавистю до українців об'єднаного польського населення Львова і околиць. Мимо жертв і посвяти, українське військо було змушене 21. XI. залишити ворогові скроплену дорогою кров'ю столицю і творити нові бойові фронти боротьби за волю.

Причини відвороту з першого листопадового побоевища доволі численні і глибокі. По при недоліки організаційного та військового

характеру, боевої переваги ворожого міського елементу проти синів села, найважлишою причиною був брак органічної підготовки і національної дисципліни.

Але цей болючий удар у столиці не зломив лицарського духа листопадових героїв, не згасив жару святого ідеалу і збудив в народі почуття національної гідності і обов'язку. Листопадовий Зрив продовжувався при скріпленому зав'язі у змагу цілого народу. Безпосередньо по залишенні столиці, покладено основи великого бойового фронту і сформовано згодом візирцеву стотисячну армію, яка створила епопею визвольних змагань, — у затяжних боях під Львовом, незабутній Чортківській офензиві, у побідному поході з армією УНР під прапорами Соборної України та у здобутті золотоверхого Києва 30. 8. 1919 р.

У загальній військовій і політичній ситуації, між двома фронтами хижачьких окупантів, — зі сходу і заходу, та при невиправданій байдужності побідних держав до кривавих змагань України, не тільки в обороні власної землі, — але і у черговому в історії захисті європейської культури перед загрозою руйнуючого походу ордовитного Джінгісхана, — героїській українській армії: „Встоятись не було сили!”

Об'єднані вороги перемогли національне повстання і окупували українські землі, але не могли вже згасити пробудженої національним Листопадним Зривом — непоборної моральної сили нації і її нестримної волі до самостійного життя.

У безперервному продовженні листопадової традиції і послідовній реалізації Листопадового Заповіту, обновлена у вогні визвольної боротьби, нація увійшла в процес духового відродження і в часи неволі і насилля двигнула в кон-

структивному змаганні на всіх відтинках життя будівлю, яку недаром назвали об'єктивні чужинці — будовою держави в державі.

Несподівано і передвчасно прийшла у найбільше надійному розвитку відродження і будівництва чергова і найстрашніша катастрофа другої світової війни.

У час найгрізнішої в історії світа воєнної заверюхи та у катастрофальних її наслідках наша многострадальна Батьківщина найшлася у найважчому лихолітті, — у вогні і крові.

І знова в хвилину найбільшої кризи воскресє немов безсмертний Фенікс з попелу тліючих ше пожарищ гідний спадкоємець Листопадового Заповіту, славна Українська Повстанська Армія і піднімає стрілецьку зброю у нерівній, героїчній боротьбі за визволення Батьківщини та за свободу людини.

У свідомості цього вирішнього змагання за визволення і наявності героїських жертв не вільно нам падати в зневіру у сили воюючої нації і обходити світлу річницю національного пробудження жалібними поминками або тільки традиційним спомином.

Саме в цю річницю, ми обов'язані в піднесенні духа сприйняти наказ Листопадового Заповіту і готувитися на клич грядучих великих завдань.

У такій готовості духа відсвяткуємо гідно річницю Листопадового Зриву з піднесеним серцем і твердою вірою, що об'єднані в поході визвольних змагань на всіх ділянках і на кожному пості, — збудуємо нашій многострадальній, але непоборній Батьківщині належне місце у новій сім'ї вільних народів. та здобудемо найвищий наш ідеал — Вільну, Самостійну і Соборну Українську Державу!

Ю. Терн.

Легенда про сумівський прапор

Оце я сиджу між вами, мої старі, молоді і зовсім молоденькі друзі, і пригадую наш сумівський прапор, що майорів сьогодні перед нами на фоні похмурого неба.

І думаю про, яким він є близьким і теплим символом нашого Рідного Краю. Думаю так, бо він нагадує мені живу легенду про вічний прапор.

***

Це було в ті роки, коли Україна після довго-

го сну постала з небуття і розпочала боротьбу за свою волю і долю.

Вороги сунули великими збройними силами з усіх боків, заливаючи степи і ліси, міста і села. В ті страшні, величні і незабутні роки не було жадного міста або села, де б не точилася запекла боротьба за буття української держави.

Десятки разів спливали кров'ю дітей України вулиці нашого вічного міста Києва. Лилася кров у Харкові, і в Катеринославі, і в Одесі. Завзято билися з ворогом козаки Кубані. Одчай-

душно відбивались від поляків сини старого гордого міста Льва. Повставали на захист батьківщини гуцули і лемки, степовики Херсонщини, і лісовики Чернігівщини. По всій Полтавщині гуляло вільне українське козацтво. І навіть в тихому, маленькому, чарівному селі Безсалах ішли завзяті бої за прапор України.

**

Отакого самого пізнього вечора, як і сьогодні, на високій кручі стурбованого Дніпра, лежав юнак з прострелиними грудьми. Його ото чувало кілька десятків побратимів хлопців і дівчат одного з численних тоді загонів воюючого українського народу.

Щойно закінчився бій. Ворог залізним кільцем стиснув той клаптик землі, який з надхненням і вірою вони боронили. Відчай охоплював їх, молодий квіт України. А їхній отаман лежав в обіймах смерті.

І в цей момент розпачу і зневіри отаман підвівся і з болісною усмішкою звів руки до прапора.

Той прапор був лише трохи подібний до нашого сьогоднішнього сумівського. Але для мене він майже той самий. Бо він був прапором нашої землі, нашої волі, нашого безсмертя.

Отаман міг сказати лише кілька слів: „Беріть, несіть до перемоги!”...

І хлопці взяли його і взяли отамана. І геть розірвали смертне кільце, порозкидавши по полю ворожі трупи. І знову лопотів прапор переможно над загonom.

**

П'ять років пізніше той, хто розповідав мені цю легенду, знову побачив цей прапор, але вже не селі над Дніпровою кручею, а в маленькій кімнаті величезного будинку в Києві, де творився один з перших осередків Спілки Української Молоді.

В невеликому закапелочку, високо під дахом, на ліжках, ослонах, а то й просто на підлозі сиділо щось із тридцять юнаків і дівчат.

Обличчя всіх палали захватом, очі горіли. Лунали дзвінки, повні запалу і сили голоси.

І один з тих, що колись рятував свого отамана на Дніпровій кручі, витяг обвійний вітрами, обмитий дощами і забарвлений юнацькою кров'ю прапор, і він так само, як в той незабутній день, замайорів, засяяв у маленькій кімнаті, не збореного ворогом, Києва.

**

У 1935 на березі Північного Льодового океану рубали ліс каторжники країни червоного жаху. Страшений сибірський мороз сковував

змучене нелюдською працею тіло, пробирався до самої душі.

Як в черв'ячному бою, падали безталанні діти України, будуючи для ворога фортеці, з яких він мріяв загарбати світ.

Люди були зломлені не тільки фізично, а й духово. Бо на всі їх благання і зойки, спрямовані в усі сторони земної кулі, відповіддю була — мовчанка.

Світ мовчав, бо не розумів ще всього жаху, що запанував на одній шостій частині земної кулі.

І в цьому справжньому пеклі, в цій країні смерті, відчаю і психічного заломання, сталося дивне.

З'явився отой самий прапор. І, здавалося, подолані, мертві — повстали.

Про це повстання нічого не записано в Історії. Про це повстання знає лише сім чоловік і но, і поранених — добито. Але прапор — збережений прапор. Бо всіх було знищено і розшматованого рїгса!

**

У 1941 році я вперше побачив прапор на свої власні очі. Німці залили Україну сталевими танками і залізними дивізіями. Наш віковичний ворог, москаль - большевик тікав з усіх теренів нашої неосяжної, колись чарівної, багатой, славної і вільної Батьківщини. Перемога третього Райху була повна.

Хто в світі думав тоді про те, що новий ворог України може сконати?

У лісі, у глибокій балці біля Лубень, сиділа невеличка купка повстанців.

Серед них мені кинувся в очі один худий, чорний з сірим обличчям, але з гострими палаючими очима. Він говорив, що ніяке залізо, ніякий Райх не здолає задушити України. Бо вона має вічний прапор. Прапор перемоги.

І він витяг старий, збляклий, зім'ятий прапор. І прапор засяяв невмирущою красою над Долиною Смерти, закликаючи нас все вперед, вперед і вперед до, здавалося, неможливої перемоги.

З того часу я мав можливість бачити прапор не раз. Він мандрував з Полтавщини на Київщину, з Київщини — в ліси Чернігівщини, а звідти — в балки і яри Поділля, в Карпатські гори.

Падали прапороносці, десятки разів прапор обливався юнацькою кров'ю. Але, непереможений, знову і знову майорів по містах і селах нашої Батьківщини.

Ось тоді, на стрімкій скелі, об які розбивав

пінисті хвилі гомінкий Черемош,, я побачив напис. Там було викарбувано:

„Слово до розстріляних

Правда:

Кров з каменя може змити дощ,
червоні місця хустина може стерти

Але

наймення Ваші, багряніш від рож,
горять на плитах незатертих.

Змагались Ви, боролися й жили,
кохалися в борні, як ми у гулях.

Та очі Ваші сяли вічністю.

Коли:

у серці, мов зоря,
застрягла куля”.

**

Три місяці тому я зустрів юнака. Він прибув до нас, перейшовши через Словаччину і Ав-

стрію. Він передав привіт від прапора. Він сказав: прапор майорить, прапор непереможений!

Він вічний, наш прапор. І тоненьку нитку я з нього вплив у прапор відродженого СУМ.

І через те такий рідний і такий близький повівав наді мною сьогодні у чужому небі наш сумівський прапор.

**

Це є легенда, але в цій легенді стільки правди, скільки правди в найсвятіших легендах людства.

Бо в кожному прапорі, який підносимо ми, чи то в Ганновері, чи в Мюнхені, Канаді, чи Аргентині, по всіх закутках, де ступає нога українського скитальця, є серце і кров, є сила і воля, і ідея Вільної Незалежної Соборної України.

(„Соборник”)

Л. Гусин

359

І сором тут і сором там
Вставать з чужої домовини,
На суд Твій праведний прийти,
В залізі руки принести;
І перед всіми у кайданах
Стать козакові....

Т. Шевченко

Геній нашого національного пророка вклав у наведені вище рядки основну засаду національної етики наших предків. Могутньою і грізною була земля наша, заселена людьми, з таким основним правилом життя, написаним кров'ю мільйонів лицарів українського чорнозему.

У вогні років не згоріли чесноти козацького лицарства, тиск окупанта не розчавив душі нашої нації. Окупатіві вдавалося приспати частинно почуття нашої національної правди, але вбити душу нашої нації він не зміг, бо нація відчувала душею час близької смерті, і тоді — о, диво! — вона „знову оживає і сміється знову”. І так на протязі віків.

І не в одного з нас народжуються такі думки, і не один з нас оживає тоді, коли, перегортаючи сторінки історії, зупинить свій погляд на тій з них, на якій чорними літерами написані такі слова: „21 листопада 1921 р. загинули лицарською смертю 359 учасників Другого Зимового Походу, взяті в полон і розстріляні більшовиками під Базаром”.

У нерівному бою проти московського варварства Україна стояла сама, як і сьогодні. Бай-

дужі до терпінь нашої батьківщини, сильні світа цього тупо дивилися на Голготу України. Одинокі Україна чула таракотіння більшовицьких кулеметів і звуки „Ще не вмерла Україна”, що линули з уст розстрілюваних героїв. Вона чула це і знала, що то означає.

Світло і тьма, свобода і неволя, добро і зло, ганьба і слава — ось ті протилежності, народження яких супроводжувалося таракотінням кулеметів і звуками гімну, що бренив у ранковий тиші пам'ятного 21 листопада 1921 р. А по всій широкій українській землі літала вістка — страшна, сумна, болюча вістка: Другий Зимовий Похід українського лицарства закінчився смертю 359-ти учасників його.

А де ж почали вони похід свій славний? Звідки йшли вони, щоб знайти собі лицарську смерть під тим маленьким містечком?

Загнані бурхливими подіями доби наших визвольних змагань за колючі дроти польських таборів, вони тужили за покинутою Україною. Їх слух ловив кожен найменший звук, що нісся зі сходу, де в морі крові лежала Україна, втоплена жорстокими зайдами. Більшевицька орда бродила по коліна в крові невинних матерів і дітей. І чули нащадки „чубатих слав'ян”, як брели у повітрі плач катованих матерів; бачили, як крізь стіни катівень просочувалася кров козацького народу; чули зойки катованих братів, крики гвалтованих сестер і стогін розп'ятої батьківщини.

А хто ж мав боронити беззахисних дітей великого народу. Невже ж справді „розкувати козак сестру свою не хоче”, не вже ж він „сам не соромиться конать в ярмі у ляха,” Невже ж не сором їм буде стать перед судом Всевишнього, із закованими в чужі кайдани руками? Та ж кра ще власти лицарською смертю, боронячи честь своєї нації, ніж коротати життя за колючим дротом табору в бездіяльності. В душах тих, що славу козацькою боронити мали, ожила правда України. Цього вже було досить, щоб у дужі руки знову схопити зброю. Вони ту зброю вхопили. Пішли назустріч смерті, щоб згодом, як і личить героям, прийняти її.

Недовго тривав їхній похід, небагато було їх. Але всі мали одну думку, яка з тисячі завзятців творила велику силу. Сумна доля спіткала їх босі, голодні, обдерті, при безперервних боях, добре маневруючи поміж заставами большевицьких людоловів, вони пробиралися до серця України — Києва. Згадка про тяжкі терпіння українського народу, придушеного чоботом червоної Москви, пекуче бажання бачити свій край вільним, щасливим, „в народів вольних колі” жадоба оновити свій край ясним світлом свободи — все це додавало їм сили і завзяття, довело їх до Базару.

А під Базаром.... Над глибокою могилою, викопаною руками синів України, стали 359 героїв. Прочитано присуд чрезувичайки. Цівки кулеметів направлені на груди лицарів. І думали кати, що хоч при таких обставинах видобудуть з героїв слова каяття і покори. Натомість, з уст козака Щербака вилетіли слова, сказані за всіх засуджених: „Ми знаємо, що нас чекає, і до вас служити не підємо!” Затріщали дрібно кулемети, а з 359-ти грудей випливали звуки національного гимну.... До багатьох могил, якими вкрита поверхня нашої вітчизни, долучилася ще одна.

Лицарі вибрали смерть. Ціною власного життя купили собі безсмертя. Вмерли, як вільні люди, перед судом Всевишнього не стали, як раби-невільники, в кайданах.

Сорому не мали, жоден з них не покрив себе плямою зрадника, легкодуха. Нам дали яскравий приклад-науку, як треба за честь України і власну честь стояти.

Проходять роки. Похмурими туманами оповита земля українського народу. Там, на Україні, ще ніч. Темна, безпросвітна ніч. В серцях і душах народних месників-бійців славної УПА — живе ідея Базару. Це ми бачимо. А коли ця ідея живе в серцях синів нашого народу, то живе вона й в душі його. З цією ідеєю ми перемо-

жемо, з нею дійдемо до завершення розпочатого діла, бо ж „Од Конашевича ще й досі вогонь не гасне”... — як казав Шевченко. Історія не знає стрибків, а наша особливо. З покоління в покоління передається прапор боротьби за правду в своїй хаті. Його ніхто ще не вибив з рук народу. Падають одні — на їх місце приходять інші, а нація втомі не зазнає. Ми чекаємо дня суду над поневолювачами нашого народу. У великій книзі історії нашої нації записані всі злочини тих, „хто зрадою і розбоем” скував Україну. День воскресіння України недалекий. Так, принаймні, ми віримо. Перед судом людяності стануть ті, що смерть мільйонам заподіяли, що беззбройних 359 кулеметним вогнем знищили. І тоді, справдяться слова О. Олесь:

„...Умре любов —

Воскресне гнів сліпий, безокий”.

Привіт

З нагоди 50-літнього Ювілею наукової та громадської діяльності Професора Д-ра Дмитра Дорошенка, Крайовий Комітет Сплки Української Молоді в Канаді складає Достойному Ювілянтові привіт та щирі побажання: міцного здоров'я, витривалости та успіхів у Вашій праці для добра і слави Соборної України.
За Краєвий Комітет СУМ:

Голова В. Кушмелин.

Секрет С. Горлач.

РАДІО-ПЕРЕДАЧІ ПРО ГРОМАДЯНСТВО

Канадійське Товариство Радіо-передач (СВС) пічне висилати від 15 листопада 1949, що вітвірка від 8 до 8.30 години ввечері, східнього часу, серію радіо-передач при новоприбулих до Канади і їхні проблеми, призначену для всіх канадійських громадян від моря до моря.

Ця програма, звана „Ін серч оф сіти зенс” („Шукаємо громадян”), триватиме до 10 січня 1950 р.

Ці передачі мають на меті представити в драматизованій формі ті особливі труднощі, з якими приходиться стрічатись новоприбулим, заки вони стануть дійсними й повноправними громадянами цього краю. Канадійці можуть причинитися дуже багато до того, щоб допомогти новоприбулим стати гідними й творчими членами канадійського суспільства. Головним завданням передач буде привести до кращого обопільного зрозуміння.

Минулорічні передачі мали багато прихильних оцінок та окремої нагороди на Першій Канадійським Радіо-Змаганню.

Бомби й міни

На світовому фронті т.з. холодної війни, від часу до часу вибухають бомби, що викликають повільні різних коментарів, здогадів, надій і розчарувань. Після вибуху кожної такої бомби, читаючі пресу напружено очікують дальшого розвою подій, які повинні наступити, та які прочистили б нездорову атмосферу постійного напруження і вичікування. Але такі бомби роблять лише багато гуку, трохи диму, трохи чаду і на цьому кінчається. За останні два місяці вибухло декілька таких бомб. Важнішими з них були: бомба про створення комуністичного німецького уряду, та особисте послання Сталіна до президента новоствореної сателітської республіки. Створення східно-німецької республіки тяжко розцінювати як перемогу Москви, бо по тих вістрях, які дісталися з-поза залізної куртини і які віддрукувала німецька преса, відомо, що пляни створення східно-німецького уряду повстали вже давно, але реалізація цих плянів натрапляла на великі труднощі. Найбільшою перешкодою була справа східно-німецьких кордонів. Як відомо з німецької преси, за винятком московських людей, загал німців без огляду на політичні переконання, на сучасні кордони ніколи не погодяться. Москва знайшлася в клопоті, як погодити претензії двох сателітів, німців і поляків. Тимчасово цю справу розв'язано брутальною силою, заарештовано групу члових провідників, як соціалістичних так і комуністичних які домагались декларації про ревізію східних кордонів. Отже цю справу розв'язано, але Москва матиме постійні клопоти в цьому питанні. Натомість існування на території національної спільноти окремих двох республік творять не тільки нову сторінку в історії німецького народу, але й перспективи, що в переронах, які починаються між опікунами обох урядів, німці мають можливість торгуватися: хто більше дасть?

Чергова бомба, яка вибухла в минулих двох місяцях, це повідомлення американської преси, що Москва має атомову бомбу. Це повідомлення не зробило жодного ефекту, ані сполоху. Мусимо зазначити, що навіть звичайна сіра людина знає, що при тій системі шпіонажі і підступності, яку розвинула Москва при допомозі своєї п'ятої колони, таємниця атомової бомби вже давно помандрувала в Москву. Отже, немає нічого дивного, що вістка про експлозію атомової бомби в Мсковщині, не зробила такого

вражіння, якого сподівалися. Людство, а особливо народи східної і центральної Європи, стільки пережили і стільки вже наслушалися реву і свисту бомб, що частинно психічно притупилися і приготовані на найстрашніші пекельні бомби, щоб лише скорше знищити червоне царство сатани.

У відношенні до т.зв. „політичних бомб” події, які відбуваються в Югославії можна назвати як підмінований терен. Вибухів бомб там немає, натомість йде дальне закладання мін. Одним словом на Балканах клекотить. На тему конфлікту, Москва і Югославія, а скорше Сталін і Тіто, преса переповнена різними реваляціями, одні пророкують затяжність цього конфлікту, знова інші віщують скорий вибух війни, але є й такі, які цей конфлікт вважають спритною грою

Хто має слухність, а хто ні, тяжко судити, але неспірним є одне: в своїх плянах за опанування Середземного моря Москва стрінула перешкоду в особі диктатора Югославії Тіта. Вихованок Москви і Сталіна, Тіто бореться з своїми учителями здобутим у них знанням. Загально відомо, що основною рисою всіх диктаторів є ризико. Ризикував Гітлер, Мусоліні, — ризикує Сталін і Тіто. Шанси у цій боротьбі дуже не рівні. Кожному ясно, що коли б Москва захотіла збройною силою ліквідувати цей конфлікт, то впродовж 24 годин в Югославію вмащерувала б мільйонна армія Москви і примусила б Югославію до капітуляції. Але Москва на цей крок не піде, бо це був би початок затяжної третьої світової війни, з якої відвороту вже не було б. Москва воліє оперувати випробуваними способами диверсії. Вона розвинула шалену пропаганду проти Тіта, як внутрі так і на зовні. Вона розгорне широку партизанку, яка буде постійно шарпати і непокоїти Югославію, але на відверту війну не піде.

Рівночасно з експанзією до Середземного моря, Москва не забуває про другий шлях експанзії — вихід до Перської затоки. Московський імперіялізм впродовж майже трьох століть йшов в різних напрямках, але головними вихідними пунктами були Дарданелі, як ключ до Середземного моря, і Перська затока, як ключ до Індії. Почавши від Петра I-шого з його перськими походами, (в яких, між іншим, змушені були брати участь і українські козачі полки), через дов-

(Закінчення на стор. 9-ій)

Великий поет сучасності — Юрій Клен

(нар. 22. 9. 1891 — † 30. 10. 1947)

О, слава тим, які не піддались
Солодкій грі вабливої сопілки,
Які, як гордий Ганібаль колись,
З смертельним ворогом не скла
ли спілки!

То ж не страшні нам вороги
одверті,

* * *

А ті, що з рідним словом на
устах
Ідуть до нас, щоб душу нам
роздерти
І сіють терни розбрату в сер-
цях!

Ю. КЛЕН

ПАМ'ЯТІ Ю. КЛЕНА

Коли він читав, його зір
пломенів
Вогнями холодної криці
І нам розкривались в тремтін-
ні вогнів

Духовости світлі криниці.
Ми знали: невсилі між нас ні
один

Нести його слово' могутне.
Для нас він — як стяг на
вершині вершин,
Для нас він — як бром в
майбутне.

Коли він скінчив — опустів
його зір,

І щось надійшло невідоме.
І сяйво крицевих розтануло
зір

В безодні найглибшої втоми.
Тоді лиш пізнав я ціну його
слів,

Побачив жертвенности міру:
Він душу свою на вогні спо-
пелив,

Віддавши за нас на офіру.

І. Качуровський

30 жовтня ц. р. минуло 2 роки з дня смерти визначного українського поета і вченого — Юрія Клена — автора збірки оригінальних віршів „Каравели” та поем „Прокляті роки” й „Попіл імперій”. Юрій Клен (справжнє прізвище Освальд Бургарт) належав до п'ятірного грона київських неоклясиків (М. Зеров, П. Филипович, М. Рильський, М. Драй-Хмара і Бургарт), яке зазнало в 30-х роках нещадного розгрому з боку советських урядових чинників за свідому негацію облудних гасел тодішньої офіційної літератури, за духову приналежність до „буржуазного Заходу”. М. Зеров, П. Филипович та М. Драй-Хмара загинули в таборах примусової праці, О. Бургартові пощастило в 1931 р. виїхати закордон, де він вперше й виступив на сторінках львівського журналу „Вісник” під псевдонімом Юрій Клен.

На еміграції починається період оригінальної творчости Клена. 1934 р. виходить друком поема „Прокляті роки” і потрясає західно-українського читача пристрасним патосом звинувачення большевизму, різкими картинами страшного голоду в Україні 1932-33. 1943 р. в Празі виходить збірка віршів „Каравели” — одна з кращих поетичних збірок по цей бік Збруча. І нарешті 1944 р. Клен починає свій найбіль-

ший твір — „Попіл Імперій” — епопею українського життя в період між двома світовими війнами. Передчасна смерть 30. 10. 1947 р. в Авгсбурзі не дозволила поетові скінчити цей епохальний, надзвичайно цікавий з мистецького та історично-пізнавального боку твір.

В особі Юрія Клена українська література на еміграції понесла велику, невідшкодовану втрату.

Ю. Клен

Зостанься безпритульним до сконання,
Блукай і їж недолі хліб і вмри,
Як гордий фльорентієць, у вигнанні.

Та перед смертю дітям повтори
Ту казку, що лишилася, як спомин
Прадавньої, забутої пори,

Як у грозі, у блискавиці й громі
Колись страшну почвору перемиг
Святий Георгій, в ясному шоломі

І як дракон, звитяжений, поліг.

(Уривок з „Софія”)

За зовнішньо-пресову діяльність СУМ

Українська еміграція на терені Сполучених Штатів Америки має перед собою великі завдання супроти воюючої Батьківщини і усього неохопленого і незайнятого большевицькою Москвою світу. Щодня утворюються нові проблеми, повстають нові питання, пекучі вимоги, зв'язані з тими обов'язками. Всі вони мусять бути в якийсь спосіб розв'язані і зреалізовані.

Одним з головних засобів ведення суспільно-політичної дії є преса, яка має давати стало відповідь на всі ті питання, з думкою, що вона має служити для широких кіл громадянства, а не навпаки. Тому українська вільна преса повинна бути натхнена життям, виповнена загальноукраїнською проблематикою, виявленою вповні та ясно.

Тут за океаном, в США, українська преса, особливо повинна шукати якнайтісніших зв'язків з Краєм, подавати широким масам образ тамтешньої, правдивої, живої дійсності під час війни і по ній. Треба висвітлювати не лише окремі фрагменти України: спротив і бої проти окупанта, короткі вістки радієві і пресові, бо це дуже звужене і далеко неповне поняття правдивої дійсності. Але треба крім того поширювати ідеологічне поглиблення і розроблення політичних перспектив визвольницької політики, висвітлювати всебічно ідеї і програму самостійницько-ідеологічного руху, бо Україна без того — це дуже звужене і далеко неповне поняття, що вповні не поєднає еміграцію духово і морально з Краєм і краєвою боротьбою. Тоді може виробитися поняття, що визвольна боротьба України — це лише низка збройних ізольованих боїв, ведених на власну руку окремими гуртами людей, чи евентуально є наслідком стихійного незадоволення пануючими умовами.

Йдеться про Україну, що існує і проявляється всюди. Це український нарід на своїй Батьківщині і розсіяний по цілій земній кулі — одна це весь свідомий ового призначення, який всупереч всіляким ворожим силам змагає до своєї національної волі. Під час цієї боротьби він висуває конструктивні ідеї та нові концепції, що без сумніву можуть заважити на долі інших поневолених народів.

Тому на пресі тяжить передусім обов'язок супроти пролитої української крові, обов'язок всебічно висвітлити і широкому світові подати до відома минулі й теперішні змагання свого народу, що ведуться за елементарні людські права: життя і волю! Право на них незапе-

речне. Змагання за них — святе. Обов'язок писати про нього — невідкличний. Замовчати це змагання — очевидний злочин.

Так підходить до завдань української преси Спілка Української Молоді Америки.

Ми розуміємо вагу хвилини і вимогу сучасності. Ми хочемо показати нашим братам в Америці і чужинцям правдивий образ української дійсності під окупантом, як український нарід своїми руками зводить будівлі в різних частинах ССРСР, але не для нас. Ми хочемо показати, як нас, українців „об'єднують”, „в одній церкві” в „одній державі”, — але не нашими руками, не за нашими бажаннями, не для нашої користи. Ми хочемо і повинні показати: в цифрах, документах і фактах, як нас денационалізують, переселяють, населяють, засилають, репатріюють, розстрілюють, катують „найбільш демократичними” способами. Коротко кажучи: ми повинні і хочемо показати світові все, що тільки можливе про воюючу Україну. про підземну українську державу, громадянами якої ми себе, морально і єдино вважаємо, про її уряд, про її військо, про мільйони селян, робітників, інтелігентів, урядників, священників, лікарів, розумових і фізичних працівників — українців, що своєю працею, потом і кров'ю цю державу підносять, її підтримують, де б це не було.

Про Україну знають до певної міри і чужинці, одні менше, другі більше. Про неї і пишуть: одні з ненавистю, другі прихильно і з вірою в перемогу нашої справедливої справи. Читач, український чи чужинецький, зовсім справедливо вимагає тому, дати вичерпний, правдивий образ української дійсності, але не замовчений, неясний, затертий, до того, відповідно наświetлений ворожою, чи неприхильною нам пропагандою.

Однак СУМ Америки є ще молодою організацією. Вона також не розпоряджає ще великими матеріальними засобами і вишколеними кадрами відповідних людей.

Отже, щоб цей великий задум, пропаганди української дійсності, можна зреалізувати, потрібно всебічної підтримки широких кіл громадянства, молоді і фахових сил. Ми не хочемо входити в колізію з існуючими пресовими органами, не хочемо суперечити їхньому завданню, а лише бажаємо довести до ще більшої, посиленої над висвітленням української справи, діяльності. Тому перш за все кличемо всю охочу

молодь, що вже пробувала своїх сил на полі журналістики, далі всіх бажаючих проявляти себе і служити цій великій справі своєю охотою, зацікавленням, своїм знанням і хистом голоситися і включатися в діяльність Відділу Преси СУМ Америки!

Тут, при допомозі старших, досвідчених, фахових сил, наша молодь зможе досягнути позитивні вартості знання журналістичного діла і рівночасно задокументувати це своєю діяльністю. Цим ми покажемо свою живучість і зацікавлення тепер як і в майбутньому для нас надзвичайно актуальної і важкої ділянки державницького існування у формі широких і численних кадрів свідомих українських журналістів, що пером воюватимуть за наші національні вартості і безкомпромісово поборюватимуть всяку інвазію ворога в українське національне життя.

Сьогодні, як ніколи, ми відчуваємо брак численних кадрів людей, що словом змогли б у широкому світі різними мовами і формами всебічно інформувати чужинецький світ про реакційність московсько-большевицької системи і її цілей, викривати ідейно-політичні і соціально економічне банкрутство большевизму і його системи та показувати закономірне наростання революційно-визвольних рухів серед народів, поневолених сталінською партією большевиків, які стремлять через національно-визвольні революції при співпраці і допомозі інших вільних націй до досягнення свого визволення. У світоглядній площині показати згубність доктрини Леніна—Сталіна.

(докінчення зі 6-ої стор.)

голітне покороєння Кавказу, все це було невпинним змаганням за опанування Персії. В першій світовій війні кожний крок посування московських військ в напрямку перської затоки паралізувала Англія. В другій світовій війні аліанти тримали в Іраку мільонову армію не тільки перед небезпекою просунення німецьких військ, але ще більш перед небезпекою просунення союзних московських...

Наколи Англія, як головний суперник і партнер в перському питанні, стала ослабленою і почала по трохи вицофуватись, Москва зараз розпочала спроби диверсії. Зачіпним пунктом був Азейбарджан, частина якого знаходиться в межах Московщини, а частина в межах Персії. Повстання, яке вибухло тому два роки в перському Азейбарджані, було пробним маневром Москви, трохи пізніше відбулася спроба зворохобити проти Персії Кудрів. Спроба ця не дала сподіваних наслідків і на цьому фронті ніби за-

Далі великої активності чекає на нас з'ясування справедливості національної ідеї, як серед народів поневолених большевизмом, так і серед тих, яким загрожує московсько-большевицька агресія.

Відповідно до вищезгаданих і інших завдань, СУМ Америки буде поступово розвивати діяльність. Коли будуть люди охочі, бажаючі не лише зрозуміння ваги цієї справи, але і своєю працею, своїм знанням дійсно співпринципитися до цього, тоді крім всіх вже існуючих наших установ, дійшла б ще допомога молодшого покоління, що свідомо не хоче залишитися позаду і також хоче солідаризуватися з цілою воюючою Україною.

Тоді вся молоде, спроможна допомогти в цьому задумі не трать часу і скажи своє слово!

Пам'ятаймо про клич крові, що лунає до нас і чекає, щоб промовило чорнило, просякнуте їх духом!

Хто піде за тим голосом, а хто відстане, це покаже близьке майбутнє!

Хай нашим гаслом буде: якнайбільше українських журналістів, редакторів, кореспондентів, репортерів, видавців, як рівнож промовців і пропагаторів української справи!

Отже видаймо їх з поміж нас, ростім їх, підносім до вершин якості — а цим багато спричинимося до національної волі України!

Пресовий Відділ СУМ Америки:

тихло, але в дійсності провадяться великі приготування.

В останньому часі появилася вістка про масову депортацію з Кавказу. Ця вістка проминула якось непомітно і не викликала більшої уваги і зацікавлення, бо чи мало тепер відбувається різних депортацій. Депортація з Кавказу не є виключно політичною акцією, а є акцією військової тактики. Виселення народів з Кавказу відбувається якраз тих, що замешкують полуднево-східну і полуднево-західну частину Кавказу, т.з. на пограниччю Персії і Туреччини виселяють азейбарджанців, грузинів і вірмен, а на місце їх, прибувають і поселяються вишколаєні кадри поліції. За спущеною заслоною відбуваються великі приготування і пересунення військ.

Коли на Балканах вже є міни закладені і Москва маскує офензиву, то на Кавказі закладаються спішно нові міни.

П. Хмурий

ТИМ ЩО ВІД НАС ВІДІЙШЛИ

Травень і листопад є місяцями, в яких український нарід згадує тих рідних і близьких, що відійшли від нас. В цьому глибокому культі пошани до померлих, що відбуваються в зазначених двох місяцях, міститься символічне повязання. В листопаді природа немов втомлена працею завмирає, бо творець всесвіту призначив їй відпочинок, щоб весною в травні, оновленою і життєрадісною пригадати людям, що ніщо не вмирає.

Кожна людина своєю працею лишає по собі пам'ять, яка нас живих постійно лучить з небіжчиками. Працю, яку виконали за свого життя для свого ближнього — українського народу, заслуговують на вічну пам'ять сучасних і прийдешніх поколінь.

Згадаймо про бл. п. Митрополита Андрея Шептицького. Нащадок спольщеного українського княжого роду, повернув до рідного народу і посвятив йому своє життя і працю. Цей крок молодого графа Андрея Шептицького викликав велике здивування і озлоблення в поляків, і холодну повстриманість в деяких українських кругах. Але життя і многогранна праця Митрополита Шептицького для свого народу, розбріла найбільших скептиків і його особа стала символом Батька, Опікуна і Мецената українського народу. Замість квітів на його далеку і так близьку нам могилу, згадаймо декілька фрагментів з його життя.

1914 р. 1-ша світова війна. Московська армія захопила Львів, арештує Митрополита і вивозить в Московщину, де до 1917 року перебуває в тюрмі, як вязень суздальського монастиря.

Звільнений 1917 року, відвідує Київ, де ентузіастично вітає його українське громадянство і покладає великі надії.

Заарештування Митрополита польською владою в часі його повороту з-за океану, де він у міродайних колах висвітлював всі ті знуцання і пацифікації, які переживав український нарід під польською займанщиною.

Оборона православних і відкритий лист протест проти нищення католицькою Польщею православних Церков на Холмщині.

Відкритий лист-протест в справі заборони більшовицькою владою у Львові 1939 р. навчання релігії в школах.

Відступлення Преображенської Церкви православним в 1944 р. для задоволення їх релігійних потреб.

Дня 3 листопада, 1944 р. не витримало стружене серце Митрополита Андрея: Він відійшов від нас назавжди.

Над домовиною бл. п. Митрополита Москва розиграла в своїх сбаудних плянах чергову політичну комедію. Заангажувала на похорон весь апарат з Хрущовим на чолі і зложила вінк від Сталіна, а рік пізніше вся московсько-більшовицька преса розпочала шалену нагілку на особу небіжчика.

Митрополит Шептицький переріс всі конфесійні і політичні угруповання, а своєю невсипушою працею і жертвенністю для добра в його українського народу знищив умовні і фактичні кордони та став власністю і гордістю всієї Соборної України.

П'ятнадцять років минає, як відійшов від нас Михайло Грушевський, „дійсний батько нашої історії”, як назвав його один з біографів (В. Дорошенко) і ці слова цілком заслужено характеризують покійного. Бо Грушевський є передовсім найбільшим істориком українського народу, що побудував першу наукову схему історичного процесу. На засадах цієї схеми створив безсмертний монументальний твір — десяти томну історію Русі-України.

15 років це не така дата, яка б говорила, що Грушевський належить до історії. І дійсно, як це показує сучасна полеміка навколо нього серед своїх і та скажена нагілка, яку безупинно проводить московсько-більшовицька преса, доказує, що він продовжує активно діяти. Сміливо можемо сказати, що чим далі з роками, з десятками років, забувається його дрібні і великі хиби, лишається величезний національний діяч.

Про життя і працю Михайла Грушевського, написано вже дуже багато, але пригадаймо бодай найважливіші фрагменти: На початку 1890 року за рекомендацією професора історика Володимира Антоновича, Грушевського призначено на звичайного професора української історії у львівському університеті.

Двадцятьлітня праця Грушевського в Галичині це один з найважливіших і найживіших періодів його науково громадської діяльності. Він був душею і логолітнім головою Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

В 1913 р. переїздить знова до Києва і розгортає громадсько-наукову працю, але на початку I-ої світової війни московський уряд заарештовує його і після трьохмісячного ув'язнен-

ня засилає його на вигнання, де він і перебуває аж до революції 1917 р.

З переїздом Грушевського до Києва його обрано головою Центральної Ради, а 28 квітня 1918 р. першим президентом Української Народної Республіки. Перед московською навалюю Грушевський йде на еміграцію, а року 1924 повертає на Україну і зістає обраним дійсним членом Академії Наук і створює великий історичний осередок при Українській Академії Наук. Його праці в царині української історії були джерелом натхнення його слухачів, тих слухачів, які творили кадри СВУ і СУМ.

1926 р. вся українська громадськість незалежно від політичних кордонів, святкувала його

сорокліття наукової діяльності, яка складалась з опублікованих праць 1777 частин.

В 1929 р. відбувається погром українських наукових інституцій, а на початку 1931 р. Грушевський був висланий до Москви. Це був останній удар, що його старий вчений не міг перенести. Тяжкі умовини невільного життя на чужині дуже вплинули на його здоров'я. Від поганого доживлювання він осліп і по довгих клопотаннях його вислали на лікування до Кисловодська. 24 листопада 1934 р. відійшов від нас той, що все своє життя працював і своєю творчою працею заповнював культурну скарбницю української нації.

Щ о читати?

Починаючи від цього числа, будемо містити в нашому журналі короткі рецензії-огляди найновіших літературних творів, особливо тих, які становлять цінний вклад в нашу духову скарбницю та з якими необхідно познайомитися.

Петро Балей: „ПАН”, збірка оповідань. В-во „Українське Слово”, Регенсбург, ст. 124.

Збірка містить шість оповідань: Пан; Із записника моєї матері; З листів сильної людини; Великий грішник; Коли гратимуть Великодні дзвони; Антошко і Непереможні. Тематика більшості оповідань — це боротьба УПА з наїзниками на українську землю. Найсильніше оповідання є „Із записника моєї матері”. Автор виявив себе глибоким знавцем і спостерігачем нашої бурхливої доби. Як психолог і знавець душі людини змалював чудовий і ідейно безсмертний образ матері, в душі якої відбувалася боротьба між любов'ю до дитини і обов'язком супроти Рідного Краю. По довгих переживаннях і життєвих пробах, вона не тільки зрозуміла своїх дітей, але й взяла на себе частину їх обов'язків.

Події відбувалися на Холмщині, серед безупинної боротьби з людьми-хижаками. В оповіданню „Антошко” змалювано повстанців, які порушили дисципліну і захиталися. Місцевий батюшка, агент НКВД, завдяки довір'ю і слабості жінок, мов павук опутав їх павутинням, — але й сам гине з рук одної зі своїх жертв. Збірка написана з глибоким чуттям і знанням обставин, в яких відбувалася подія. Можемо сказати, що автор писав цю збірку кров'ю свого серця. Ця збірка має ще й ту цінну вартість, що розві-

ює фальшиву легенду наших сусідів про мордування поляків.

Докія Гуменна: „ДИТИ ЧУМАЦЬКОГО ШЛЯХУ”, роман в 4-ох частинах. В-во „Української Трибуни”, Мюнхен 1948 р.

У першій частині свого твору авторка описує передреволюційне село на Україні. Барвистими красками змалює життя і побут селянських родин в рідній Дріжпільщині на Київщині. Описи побуту і життя нащадків чумацького шляху овіяні красою романтики і стихійною силою українського чорнозему. Постаті, змалювані в першій частині, мов живі, переходять перед очима, — і читач спільно з авторкою переживає всі радощі і смутки дієвих осіб роману.

У другій частині, якій авторка дала підзаголовок „Брами майбутнього”, описано так мало знану, а таку цікаву добу „Золотого Ренесансу”. Наступ української молоді на місто, дотепер чуже своїм національним складом, яскраво свідчить про ту стихійну силу, що немов дримала на селі. Це був великий гін до знання, який перетворив місто в своєрідну „Літературну Січ”, куди напливали все свіжі й свіжі когорти молоді. Авторка розгорнула широке полотно окремих барвистих малюнків, окремих епізодів, конфліктів кохання, інтриг, соняшних радощів і розчарувань. Все це описано з такою глибиною і психологічною тонкістю, що читач не в силі відірватися: мов дійсно бачить перед очима Золотоверхий Київ; царський сад, повний життерадісної молоді; Дніпро, який котить свої хвилі, золоте сонце і голубу далечинь...

Друга частина дає матеріал з життя підсо-

(Закінчення на стор. 16-ій)

Честь України!

Готов боронити!

I-ий Краєвий З'їзд СУМ в Канаді

По півторарічному існуванні Спілки Української Молоді в Канаді, скликано I-ий Краєвий З'їзд в дні 9-10 жовтня ц.р. в Торонті в Українському Народному Домі.

Для кожної організації з'їзд завжди є переломом двох етапів і дає почин до щораз більшого розгортання праці. Без сумніву, можна ствердити, що і для СУМ він закінчив стадію шукання можливості праці на новому місці поселення, а яскраво намітив ціль і головну мету для сумівської молоді в Канаді.

Маючи на думці сам З'їзд, не можна не згадати про стан, який існував до часу З'їзду. Мусимо зазначити ті моменти які були стимулом підвищення праці на вищий рівень. Рівночасно треба згадати про ці моменти і обставини, серед яких СУМ зроста до 800 членної організації. Були це обставини, що впродовж півтора року, вимагали невтомної праці в атмосфері незрозуміння, або умисних перепон нового середовища. Треба дати признання саме тим сумівцям, які своєю невтомною і повною жертвенністю працею, монтували СУМ. Це була праця в часі, коли кожний тяжко відрабляв свої контракти, чи працював на своє прожиття. Не треба забути й про тих, які ставились пасивно. Але нехай останнім будуть прикладом перші, бо СУМ потребуватиме з кожним днем все більше і більше вкладу праці.

Організаційне Бюро СУМ рішило скликанням З'їзду оживити і унапрямити на новий етап сумівську працю. Підготовку до З'їзду, провадила комісія в складі п'ятох осіб, яка намітила програму та підготувала все необхідне. Сам З'їзд відбувся з великим зацікавленням кожної сумівської клітини, про що свідчить прихильність делегатів з дев'ятох Осередків. Через територіяльні перешкоди не були заступлені два осередки, однак свої думки З'їздові передали. В 2-ій год. голова Організаційного Бюро друг В. Стельмах відкрив З'їзд, привітавши присутніх на залі делегатів і гостей. Вибрано Президію в складі п'ятох осіб під головуванням інж. В. Безхлібника. На пропозицію одного з гостей З'їзду, на почесного члена Президії, під оплески присутніх вибрано комбатанта СУМ з України проф. П. Волиняка. Привіти З'їздові надійшли від Центрального і всіх Краєвих Ко-

мітетів, багатьох Осередків СУМ з терену діяльності, деяких громадських організацій Європи і Канади, пресових органів і приватних осіб. Усні привіти склали; представник Пласту, СГД і СУМК. Особливо надавало поваги присутність на залі щирих приятелів СУМ — Дра Ю. Русова з дружиною. Все проходило за призначенням: звітування Організаційного бюро, вибори Комісії - Мандатної, Резолюційної і Контрольної Дискусії над звітами, які річево обмірковували діяльність Орг. Бюро та на пропозицію одного із делегатів уділено Орг. Бюрові абсолюторію.

Виголошено дві доповіді: „Роля державного і громадського провідника інж. В. Безхлібника та „Напрявні праці в СУМ” Л. Гусина. Перший доповідач (інж. Безхлібник) глибоко проаналізував українську громадсько-політичну діяльність останніх десятиріч, весь тягар і керівництво якої спочивало в більшості в руках молоді. Вислід її діяльності є слідний на сьогодні і своїм героїзмом подивугідний. Це свідчить, що наша молодь до політично-громадської праці здібна, і на майбутнє політично-

Президія I - го Краєвого З'їзду СУМ

громадських провідників у нас не забракне. Якраз такі провідники повинні виховуватись в СУМ. На СУМ випало це почесне завдання і вона напевно з нього вивяжеться.

Другий доповідач ширше накреслив конкретні завдання серед нових обставин у Канаді; приблизно накреслив діяльність від форм організування, до конкретних завдань СУМ, як організації, в загально-громадському житті українців в Канаді. Бо ж на СУМ припало тут зав-

дання виховувати всю молодь в національному дусі, зберігаючи її від денационалізації. Цього завдання не розв'язала жодна, вже давніше існуюча тут українська організація. Віримо, що СУМ і тут вивяжеться.

Після останньої доповіді розвинулась річева дискусія. Дискутовано над всім тим, що стоїть на перешкоді до зреалізування завдання СУМ в Канаді. Висновок зводиться до одного: СУМ, а головню нововибраний Краєвий Комітет, повинен йти до наміченої мети твердо, не дивлячись на жодні перепони, чи вони будуть характеру організаційного, обставин, чи, вкінці фінансового: мета повинна бути досягнена.

Окремою ділянкою дискусії, була справа журналу „На Варті”. Він повинен бути предметом заінтересування всієї сумівської молоді. При ухваленні бюджету Краєвого Комітету зїзд особливу увагу звернув на свій орган.

Вся молодь, організована в СУМ, повинна це зрозуміти і виконати, як конечний обов'язок, і створити фінансову базу СУМ і його органу з цим, зрештою, погодилась сумівська молодь через своїх делегатів на З'їзд.

До зреалізування намічених цілей, голосами делегатів обрано новий Краєвий Комітет в такому складі: В. Кушмелик — голова, інж В. Безхлібник - заступник, С. Горлач - секретар,

Л. Гусин - організаційний керівник, Я. Вільк культ - виховний керівник, Б. Гірник - пресовий референт. Контрольна Комісія; В. Дейчаківський - голова, В. Стельмах - заступник, П. Хрунців і Р. Гуменюк члени. Головою Виховної Ради обрано д-ра П. Шкурата. Товариський Суд: Мгр. Бородач - голова, В. Кахнич - заступник, С. Рошко і М. Мандзюк члени.

Стан, серед якого буде діяти Краєвий Комітет, буде напевно ще трудніший і далеко обширніший, як згадано вище. Однак, все це залежатиме, як підчеркнув вибраний голова Краєвого Комітету друг Кушмелин, від належного вироблення і ставлення до праці кожного осередку і сумівця зокрема. З'їзд був свято переконаний, що СУМ стане не тільки поважною організацією для нас самих, але також і для всього організованого громадянства. А воюю, напевно, зрозуміє і повітає нас у нашій роботі, чого ще не сконстатовано на З'їзді. Всецїле плекання при цьому релігійно-моральних чеснот знайде належну оцінку і прихилить духовенство обох Церков, і вони дадуть нам моральну опіку. Вкінці З'їзд вірить, що СУМ своєю наполегливою працею над вихованням молоді викує сталеві характери, кожному з сумівців дасть можливість сповнити гасло „Честь України - Готов Боронити!”

РЕЗОЛЮЦІ ПЕРШОГО КРАЄВОГО З'ЇЗДУ СУМ

Учасники I-го Краєвого З'їзду СУМ в Канаді, що відбувся в днях 9-10 жовтня 1949 р. в м. Торонто, по заслуханні доповідей і переведені дискусії ухвалили наступні резолюції:

1. I-ий Краєвий З'їзд Спільки Української Молоді вважає, що всі українці поза межами поневоленої Батьківщини, в тому і вся українська молодь, є органічною частиною українського народу і разом з цілим українським народом повинні змагатися за сповнення найвишого ідеалу української нації - побудови Української Самостійної Соборної Держави.

2. Учасники I-го Краєвого З'їзду шлють палкий привіт цілому українському народові на рідних землях, його збройній силі УПА. Командантові УПА ген. Т Чупринці та революційно-підпільному Проводові, що стоять сьогодні у героїській збройно-політичній боротьбі за розподіл совітської імперії та створення УССД та національно-суверенних держав інших поневолених народів.

3. Краєвий З'їзд СУМ в Канаді взиває всю

українську молодь поза межами Батьківщини змагатись за ті самі ідеї, за які бореться українська молодь на рідних землях, нести моральну і матеріальну поміч тій боротьбі та плекати в себе такі прикмети ума і характеру, щоб кожної хвилини бути готовим включитися в активну збройну боротьбу.

4. I-ий З'їзд СУМ в Канаді висловлює свою щирю подяку Канадійському Урядові і громадянам Канади за те, що дали притулок тим українцям, які були змушені залишити свої рідні землі, і просить допомогти розв'язати питання решти українських скитальців з Європи.

5. I-ий Краєвий З'їзд закликає всю українську молодь вступати в ряди Спільки Української Молоді і активною участю в праці, реалізувати ідеї СУМ.

6. I-ий Краєвий З'їзд СУМ визнає потребу існування єдиного керівного суспільно-громадського центру української спільноти в Канаді і за завязок такого вважає Комітет Українців Канади.

7. I-ий Краєвий Зїзд СУМ вважає, що одним з перших завдань СУМ у Канаді є розбудувати матеріальну базу, а тому закликає всіх членів-сумівців активно допомагати Краєвому Комітетові в реалізації його плянів.

8 I-ий Краєвий Зїзд закликає членів СУМ і всю українську молодь підтримати морально і матеріально орган Краєвого Комітету „На Варті”, як ідеологічно-виховний журнал і духовий лучник сумівської молоді.

9. I-ий Краєвий Зїзд висловлює побажання до Краєвого Комітету навязати звязки і співпрацю з національними молодечими організаціями інших національностей.

10. I-ий Краєвий Зїзд закликає членів СУМ зберігати традиції Рідного Краю, непохитно дотримуватись засад християнської етики і моралі та бути вірним гаслові „Бог і Батьківщина”, здійснюючи цю вірність словом і ділом.

3 ЖИТТЯ ОСЕРЕДКІВ СУМ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР ПАМ'ЯТИ ЮРІЯ КЛЕНА

Відзначаючи другу річницю з дня смерті визначного українського поета Юрія Клена, торонтонський Осередок СУМ влаштував у неділю 13 листопада ц.р. в гімнастичній залі Української Православної Церкви літературний вечір пам'яті поета. Реферат на тему „Юрій Клен як людина й письменник” виголосив кол. співредактор очолюваного Кленом журналу „Літаври” поет Б. Олександрів. Не зважаючи на несприятливу дощову погоду та не зовсім звичайну, як на канадійські умови, тему вечора, вшанувати пам'ять поета зійшлася доволі численна публіка, переважно інтелігенція, серед якої зауважено: голову МУР'у У. Самчука, письменників М. Приходька, П. Волиняка, голову місцевої філії НТШ дра Є. Вертипороха, дра П. Шкурата, проф. Балана, артисток М. Слюзар, В. Козаченко та ін. З приємністю констатуємо присутність на вечорі групи білоруської інтелігенції з редактором „Білоруського емігранта” п. Акулою на чолі.

Вечір розпочато коротким вступним словом культ-освітнього референта місцевого Осередку СУМ п. Колісника.

Поет Б. Олександрів змалював життєвий і творчий шлях Ю. Клена — від студентських

років до дня смерті, від першого виступу на літературну арену в ролі скромного перекладача — до появи епохальної поеми „Попіл Імперій”.

Оригінальною формою реферату (художнє читання поезій у павзах між характеристикою окремих періодів творчости Клена) досягнуто того, що аудиторію майже весь час утримувано в стані напруженої ува-

ги.

В декламаціях взяли участь: п-на Христя Вертипорох (уривки з поеми „Прокляті роки”, „Божа Мати”, „Сузір'я”), п. Гудзовський („Софія”), п. Гнопко (уривок з поеми „Попіл імперій”).

По мистецькому виконав портрет Ю. Клена для цього вечора артист-маляр Г. Радченко.

Карб.

Хор Осередку СУМ у Норанді, Кв.

РОКОВИНИ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ В НОРАНДІ, Кв.

Заходами Осередку СУМ в неділю 6. П. ц. р. влаштовано святочну Академію присвячену 31 роковинам Листопадового Зриву. Реферат виголосив П. Кузьмин насвітлюючи події серед яких творився листопадовий Зрив. Прелегент дав характеристику сучасної нерівної боротьби Українського народу під прапорами героїчної УПА.

Хор Осередку СУМ під диригентурою п. Гуцуляка відспівав кілька пісень. Солоїст баритон В. Гураль виконав кілька стрілецьких пісень при аккомпаніменті гітари. Деклямації виголосили: Степик, Панчишин, Корчак та Дубенський. Українським національним гимном закінчено святочну академію. Слід згадати, що на академії були присутні інші поневолені Москвою народи.

ОСЕРЕДОК СУМ В БРИТИЙСЬКІЙ КОЛЮМБІЇ

На сходах новоприбулих, що відбулися дня 2. жовтня 1949 р. в домівці Православної Громади (при 10 аве ч. 154), в ряді інших актуальних справ порушено теж питання з'організування Осередку СУМ-у на терені Ванкуверу. Реасумуючи думки, які виринули в дискусії над цим питанням п. І. Шевчук поставив конкретний внесок негайно приступити до організації Осередку СУМ, що й було схвалено більшістю голосів присутніх.

Безпосередньо по закінченню сходин новоприбулих відбулися Основуючі Збори Осередку СУМ-у в Венкувері.

Згідно з рішенням Основуючих Зборів, дня 30 жовтня 1949 р. в тій самій домівці відбулися Загальні Збори Осередку СУМ в Венкувері.

Доповідь про СУМ, та його завдання виголосив п. Б. Стебельський.

Закінчуючи свою доповідь шановний прелегент відчитав голоси опозиційної колись до СУМ-у преси, яка сьогодні сама стверджує, що СУМ не є

прибудівкою жодної політичної партії, а веде позитивну загально-українську роботу, виховуючи молодь на високоідейних патріотів України, і як такий заслуговує на признання і всесторонню піддержку.

На особливу увагу заслуговує виступ п. В. Лаки — голови Православної Громади, який особисто і від Громади привітав повстання Осередку СУМ'у, та заявив готовість до співпраці. На мою думку — сказав між іншим п. В. Лака — новоприбулі мають повне право організуватись, так як це робили тому двадцять-кілька років ми, старша еміграція, що теж не задовольнялись старими організаційними формами, а творили нові.

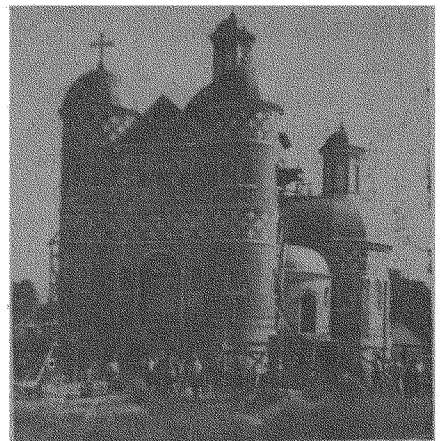
Відтак відчитавши статут, приступлено до вибору Керівних Органів Осередку СУМ в Венкувері, та намічення пляну праці на найближчий період.

Новообраний голова п. Омелян Чайківський в імени цілого Комітету подякував за вибір і довір'я та заявив, що СУМ який є за співпрацю всіх протикомуністично наставлених молодечих організацій і коорди-

націю дій українського організованого життя взагалі, доложить всіх зусиль, щоб гідно в'язатися зі своїх завдань.

На цім збори закінчено. Для задокументування цієї важливої події п. Ф. Богдан зфільмував деякі фрагменти з перебігу Загальних Зборів Осередку СУМ в Венкувері.

І. О.

Сумівці Ст. Кетеринс допомагають будувати гр. кат. церкву.

ОСНОВУЮЧІ ЗБОРИ СУМ В НЬЮ-ЙОРКУ.

На основі підготовчої роботи Ініціативного Комітету для зорганізування Осередку Спільки Української Молоді Америки в Нью-Йорку, зібралась численно молодь дня 8 жовтня ц. р. в салі Американського Легіону.

Присутних привітав голова Ініціативного Комітету друг Теодор Жовтий.

Відтак Збори обирають почесну й ділову президію. До почесної президії входять: п.п. Василь Мудрий, д-р М. Чубатий, д-р О. Соколишин, проф. І. Васишин. До ділової президії входять: інж. Меньник, п. С. Рицар і М. Будас.

Голова ділової президії відчитує порядок нарад, який збори схвалюють.

Будинок Т-ва „Український На родній Дім” у Торонто, де відбувся І-ий Краєвий З'їзд СУМ у Канаді.

словом п. Мудрий. Промовець вказує на генезу повстання та розвитку СУМ-у на Рідних Землях та опісля по ліквідації її ворожим окупантом, на чолі сл. п. Павлушковим, відновлення СУМ на еміграції.

Проф. Чубатий в довжім виступі звертає увагу на життя молоді та її роль серед американського громадянства: Америка стала цим збереженням наших добрих сил. Українська молодь повинна дбати за повне збереження свого характеру, повинна здобути собі увагу, бо Україна цього потребує!

Проф. Василюшин у своєму привітальному виступі вказує

на конечну потребу знайдення спільного шляху з українсько-американською молоддю.

Відтак слідує догляд д-ра Борковського на тему: „Традиції, ідеологічні закладки й завдання СУМ Америки”.

По перерві слідує вибори керівних органів осередку, Окремо вибирається голова, опісля управу, контрольну комісію і товариський суд. З двох поданих кандидатів: Теодора Жовтого і Сидора Рицаря вибрано більшістю голосів п. С. Рицаря.

До управи Осередку обрано: заступник голови — Лев Глад-

чук, організаційний референт — Теодор Жовтий, фінансовий реф. Осип Паянчківський, Культ. - освітн. — д-р Іван Фізор, секретар — Наталія Яворська, референтка жіноцтва — Матильда Будас, реф. юнацтва — Богдан Федорович, спортивний реф. — М. Шмігель.

Контрольна комісія: голова — інж. Мельник, заступник — Богдан Слободян, члени — Іван Хамуляк і Петро Деркач.

Товариський суд: голова — д-р Борковський, заступник — Петро Шпирка, члени — Богдан Мороз та Іван Приковський.

Нові видання

„Енциклопедія Українознавства”, зошит перший, стор. 1—80. Головна Редакція: проф. д-р В. Кубійович і проф. д-р З. Кузеля. Заходом Наукового Товариства ім. Шевченка, Мюнхен - Нью - Йорк 1949 р. Перший зошит уфундувало Кооперативне Об'єднання Споживачів „Кос”, Мюнхен - Фрайман, вплативши 3.500 Дм.

На зміст першого зошита складаються наступні статті: Дотеперішні українські енциклопедії — З. Кузеля, Назва території і народу — З. Кузеля, В. Січинський, Ю. Шерих, Я. Рудницький, Положення границь і територія України — В. Кубійович, Емблеми (знамено і пра-

(докінчення зі 11-ої стор.)

ветської молоді за часу НЕП-у. Цю добу знаємо ми поверховно з публіцистичних брошур.

В третій частині авторка змальовує початки колективізації українського села і ту глуху боротьбу села проти неї, яка провадилася перші роки. Перед очима читача пересуваються образи, але дуже відмінні від тих, що описані в першій частині. Бачимо обшарпане село і обшарпаних людей. Страшний образ виселювання селянського активного елементу. Вплив боротьби на психіку молодого покоління, яке спочатку повірило було в ідейні гасла революції, а тепер криваво розплачується за ту віру. Гнів і кривда народжує месників, які (так як один з героїв роману — Кармеліта) поривають з усім, що до тепер в'язало їх, і ступають на шлях непримиримої боротьби з окупантом.

П. Ш

пор) — М. Андрусак, Український гімн — З. Лисько; Стан знання про географію і природу України — В. Кубійович; Топографічні карти України — М. Кулицький; Геологія — Ю. Полянський; Грунти — Г. Махів; Релеф і морфологічні краєвиди — М. Дольницький, Ціна 2.50 канад. дол.

„НАВАРТИ”

Видає: Краєвий Комітет Спільки Української Молоді в Канаді
Редагує: Колегія

“ON GUARD”

Ukrainian Monthly

Publisher: Ukrainian Youth Association
Edited by Editorial Committee

Адреса Редакції і Адміністрації:

“ON GUARD”

Ukrainian Monthly
362 Bathurst St.

Toronto,

Ontario,

Canada.

Умови передплати в Канаді і США:

Передплата на рік — 3.00 дол.

Передплата на півроку — 1.50 дол.

Ціна окремого примірника — 0.25 дол.

В інших державах в переліченні на валюту даної держави. Всі передплати насилає грошовими переказами (моней ордер) або в звичайних листах на адресу Адміністрації.

Про зміни адреси просимо повідомляти Адміністрацію, подаючи дотеперішню стару адресу.

Printed by Ukrainian Publishing Co
362 Bathurst St. — Toronto, Ont.

ПОЖЕРТВИ

М. Цебенко — Ст. Кетеринс . . . . . 2 дол.
І. Габода — Виндзор . . . . . 2 дол.
П. Стрембіцький — Вінніпег . . . . . 2 дол.

2 жовтня ц. р. відбулися хрестини сина п-ва Стеників у Норанді, Кв. Після акту хрещення, якого доконав о. С. Шавель, влаштовано прийняття для приєднаних гостей. В часі гостини за ініціативою п. М. Кульчицького переведено збірку на пресовий фонд „На Варті” і „Гомону України”. Зібрано 11,50 дол. Сумівському журналові переслано 5,75 дол. Пожертви склали: по 2 дол. М. Стеник, по 1 дол.: о. С. Шавель, С. Кузьмин, Р. Гуменюк, Д. Бейтекіч, М. Кульчицький, по 50 ц.: Корчак, О. Пеланець, Т. Драган, М. Грохольський, І. Рекуїек, по 25 ц.: Г. Кішак і Мата.

Хрищеникові бажаємо многих і щасливих літ, а всім жертводавцям щире спасибі,
Присутній

Заходами Осередку СУМ в Торонті з нагоди 1-го Краєвого З'їзду СУМ в Канаді влаштовано бенкет для делегатів і гостей в час якого зібрано на пресовий фонд „На Варті” — 78,05 дол. Збірку перевели подруги: Е. Судомира, М. Гриник, Т. Гончаренко.

З концерту хору „Лісовик” у Форт Віліям, що відбувся 9. 10 ц. р. Гурток Українців Ново-прибулих призначив на пресовий фонд нашого журналу 25 дол.

В Українській Католицькій церкві у Форт Віліям відбулося 15 жовтня ц. р. вінчання Павлини Юринець та Омеляна Піруцького. Молоду пару звінчав о. Я. Чиж. В часі весільної гостини

гості на заклик п. Г. Гука перевели збірку на допомогу воякам рейдувочого відділу УПА і пресовий фонд „На Варті” і „Гомону України”.

Зібрано 40 дол., з чого по 10 дол. призначено „На Варті” та „Гомону України”. За 20 дол. закуплено пачки з товщем і переслано на відповідні адреси. Всім жертводавцям щира подяка. Молодій парі Павлині і Омелянові Піруцьким бажаємо щастя в родинному житті та успіху в громадській праці. Гість.

З нагоди вінчання п-и Ярослави Яремко з п. Левком Гусином, яке відбулася дня 5 листопада ц. р. в Торонті, на заклик п. Д-ра П. Шкурата зложено на пресовий фонд сумівського журналу „На Варті” 36,75 дол. Всім жертводавцям щире спасибі, а молодій парі п-ву Ярославі та Левкові Гусин багато щастя та успіху в праці. Сумівець.

Осередок СУМ в Вінніпезі влаштував прощальну вечірку для друга С. Горлача, який переїхав на сталий побут до Торонта і був одним з організаторів Осередку СУМ у Вінніпезі. За ініціативою п. Стрембіцького переведено збірку на пресовий фонд „На Варті” та „Гомону України”. Зібрано 23 дол., з чого переслано для „На Варті” 10 дол. і для „Гомону України” 13 дол. Андрій М.

Всім жертводавцям, які несуть журналові **Спілки Української Молоді „На Варті”** моральну і матеріальну підтримку, складаємо щирю подяку.

Редакція і Адміністрація
„На Варті”

Увага-

Увага!

Подається довідома всім Краєвим Комітетам, Осередкам, членам СУМ і всім заінтересованим, що Краєвий Комітет СУМ в Канаді і журнал „На Варті” має нову адресу. Всі листи просимо слати на:

362 Bathurst St., Toronto, Ont. Canada

В Адміністрації „На Варті” можна набути такі книжки:

Докія Гуменна: Діти Чумацького Шляху”, 3 частини по 70 центів — разом \$2.10

Петро Балей: „Пан”, збірка оповідань \$0.50

На провінцію висилаємо за попереднім на дісланням належної вартости з залученням 20 цент. на поштову оплату.

ЧИТАЙТЕ

—●— ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

—●— ПОШИРЮЙТЕ

Літературно-науковий Вісник

місячник літератури, науки, мистецтва і суспільно-громадського життя.

Набувайте в українських книгарнях, кольпортерів, або в представника на східню Канаду.

Р. CHARYDCZAK 39 Albany Ave., Toronto, Ont.

ЦІНА 25 ЦЕНТІВ